

14024:1-10.

ACC. N:R M.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Landskap: Blekinge Upptecknare: A. O. Sundberg, Mårserum  
 Härad: Medelstads Berättare: " " "  
 Socken: Ronneby Berättarens yrke: f.d. stenhuggeriförman  
 Uppteckningsår: 1956 Född år 1875 i Ronneby landsaf.

*Husbondefolk och tjänstefolk. s. 1-10.*

*LUF 105.*

Skriv endast på denna sida

Husbondefolk och Tjänstefolk  
Allmänna Förhållanden

All jordbruket sköttes i den gamla tiden i huvudsak av tjänare, drängar o pigor. Den största gården i Tällyd som då ägdes av Ola Pålsson hade på sin tid 2 o 3 drängar o lika många pigor dessutom extra jålp särskilt på hästen, allt pigornas fick jålp till på jordbruket då de hade sköttom hesturen vilket för deras del tog den mästa tiden i anspråk då det fanns cirka tjugo kor o mjölkes o ullfordra. Drängarna fick sätta kor o hästar, plöja härva o så, ja, sköta jordbruket i sin helhet, vilket var både tidsödande o arbetsamt då allt måste göras för hand. Säden togs av med tie o skära, va säden mycket kort i halmen fick den måsas av i säden. Fall måste ett kvins va med o göra hand som tillgick så att de tog de längsta stråna i en förut avtagen nek till hand och pläsera detta

på lagom avstånd till nästa nek, ett sådant till-  
vägagångssätt var mycket lidsödande är givet, och  
mycket folk behövdes vid sjödarbetet även  
skära fick tillgripas då endast till liggpad  
att gårdägarend då fick tillkalla all tillgänglig ar-  
betskraft som både husmän o deras hustrur och  
andra tillfälliga arbetare. Att de som tjänade  
var alltid sladda för året, alltid från 24 Oktober  
till nästa oktober samma tid, många av tjänarnas  
slannade flera år på samma plats om de tyckte  
bra om husbondsfolket.

#### Arbetsförordning

Att husbonden på en större gård endast utdelade  
sina befallningar, o såg till att allt blev rätt utförd  
att själv körde vare sig hästar eller Oxar  
på jordbrukets företagn aldrig deremot kunde  
inträffa han körde en tältskuts till slän  
amen kallrig till kvarnen

Ljånarna fick man laga, två kategorier be-  
 farna okunniga, allfarra okunniga, all de  
 gamla befarra okunniga var mera avhållna än  
 yngre okunniga är alldeles givet. Den gammal  
 befaran dräng kallades vanligen fördräng han  
 fick även sköta sädden och mera fördrande  
 arbeten. Kvinnorna hade alltid hand om  
 mjölkningen även som udfarding o gödning  
 samt ladugårdens alla göromål dermot  
 fick drängarna sköta hästarna o stallt skarna  
 o skuset. Några husliga sysslor kom aldrig  
 ifråga för männens del såsom mjölka kärna  
 teka eller brygga källarst bärta in en span-  
 vatten ansågs opassande för männen,  
 lika opassande för kvinnorna att ta av säd  
 snäd lio, köra hästar eller skar eller  
 lastföra laster detta arbete fick männen  
 utföra. Såsom vid slakt va alltid en

en slaktare tillkallas. Rengöring av in-  
älvorna äger då slaktade djuret tillkom alltid  
kvinnorna. Skulle en häst slaktas måste  
en särskild slaktare tillkallas, denne man  
hade tillnamnet rackare en hästslaktare i den  
gamla tiden var nästan ansedd som en lödel.

En särskild betoning utom arbetstiden förekom  
inte, detta förhållanden om arbets fördelning och dess  
jämnhet började med slutet av 1800-talet.

#### Arbetstid och fritid.

4 Någon arbetstid i den gamla tiden fanns inte, då  
vi bara allt arbete så länge man kunde se länge  
än fyllt t. h. fyra på morgonen fick de inte ligga  
på kvällen fick de hålla på så länge de kunde  
se att utföra något arbete. Någon normal arbets-  
dag kan man inte tala om därför att ingen  
fanns, några fridagar för tjänare fanns inte utan  
möjligen en märknads dag och då utbetalades de.

äldre o. onäst avhållne som fick denna förmån,  
på söndagar o. andra häjdagar fick inte något arbete  
uträttas fränsett djurens utfödring, några fri-  
koveller eller andra fidaagar hade de inte, ville de  
hava kvell eller dag ledigt fick de särskild be-  
sam lov, något eget arbete fick de stjälta sig till  
att utföra, någon mal att ta med sig hem fick  
de icke & de flästa gårdarna fans dräng o. pig-  
kammare att tjänarna kunde tillbringa sin  
fritid der om de så ville.

### Umgänge

der fanns gårdar der tjänarna va bra upfatagna  
o. behandlade derefter, därsamma från tjänstefolkets  
sida, på sådana ställen fanns en viss samhörighet.  
Drängkammaren va uppe på i boningshuset eller  
i stallbyggnaden, pigkammaren var i närheten  
av köket i boningshuset vad beträffar med  
5 arbetad i drängkammare va då dilligt ordnat

På de flesta ställen fanns inte någon kamin eller eldstad alls. först på slutet av 1800 och början av 1900 talet började de bli bättre ställt med tjänarnas bostäder de fick allmänt eldstad i sina rum även rummet uppsmyggt med tapeter på väggarna gardiner för fönstret i övrigt förhållret på bästa sätt, tjänarna förvarade sina tillhörigheter vanligen i en med handkeista eller koffert, kånarna fick uppehålla sig i dagligstugan endast under tiden de intog sina måltider i köket kunde de inte uppehålla sig under måltiden det var lika kallt som ute därför där saknades järnspis, maten fick lagas i den öppna spisen all värme dertill från va into all järätens. Allt hushandafolket sit vid samma bord som tjänarna förekom på många ställen, men också det di al för sig själva.

6  
Daglig stugan va den var de samlades till arbete

Såsom spinnare, kardare, tväva, o. sy detta rum fick  
tass; anspråk både till matkål o. sängkammare o.  
arbetsrum. Allt då va stor skilnad på olika går-  
dar en så. f. storbonde ansågs va för bra eller  
för fin att äta samman med tjänarna, sådana  
gårdar ansågs av tjänarna va sämre att tjäna  
på o. mycket sällan hände att deras terrasser kin för  
ärb, på ett sådant ställe. De der var främmande  
fick aldrig drägarna va mä, utan att ta reda  
på deras hästar o. hjälpa dem på aksonet då de  
skulle hem, allt de fick av kalasmaten äfter  
it åtminstone en del av den behöfde de inte  
ta fel på. Piggorna fick hjälpa till att diska  
o. pasta upp. Bekvämligheten att de va nära till  
hands att få smakbitar är så god som säkert  
färr hade vissa gårdar sina särskilda tänkar.  
Tänkar i kyrkan så då va alltid plats även  
för tjänstefolket, till kyrkan va sällan de



gjorde utan då de hade fått en ny värkens-klänning  
eller ett par nya målade träskor om då va för att  
låta se att de pennat rigga sig så pryöligt elle  
de hade för sig de skulle bli starkare att slita  
på vet ja inte. Förhållandet mellan tjänstefolket  
o gårdsfolket var alltid en stor skillnad på o-  
lika gårdar, der fanns gårdar som tjänarna va  
lika bra som gårdarnas egen ungdom o till och  
med bättre. På sådana ställen var tjänarna  
särskilt avhållna va där ungdomskalas i  
en sådan gård va tjänarna tjäna steriona när  
ungdomsklassen började vilja inte när va börja  
minnas var knappast några sådana unga kom-  
gille va der något så blev gårdarnas egen  
ungdom men även de bättre tjänarna  
stjuna. När byns ungdom hade så. k. skugroligt var  
alltid pigor o drängar med men mycket sällan  
o känd ungdommen. När dansbanorna kom till på

1900 fallet var hela samhällets ungdom samlad  
der, några särskilda undantag på person fick  
inte förekomma vid dessa tillfällen.

### Härkomst

Tjänste folk kom från både bättre o sänre hem  
ova de nybörjare som skulle börja tjänst va  
dä mycket sällan de tog långt från hemorten. All  
börndernas egna söner o döttra tog ofta plats  
på större gårdar, dä näst för att praktisera  
sägga reste till Danmark o Tyskland i o för att  
bättre förhållad där.

Om en hanna pojke eller bonadäka hade tjänst  
i en annan bondgård blev de mera som förmitt-  
medlemmar o blev behandlade som sådana.

Ofta blev dä giftermål av i båda fallen dä de  
hade lärt sig sedes o bruk på de nya stället,  
dä hände dä ofta att giftermål blev oönd-  
sigtligt. på så sätt fick de medallier mot sin vilja  
stanna kvar.

Husbondsväld

I de flesta fallen blev tjänarnas tilltalade för  
du tjänaren i sin ridd så ni till bonden moran,  
dä skände ofta att en äldre befarens dräng kunde  
underätta o hjälpa till sått givna befallningar  
som bonden av fel bedömning, eller eller annan  
orsak givit, bestraffning vid förselsse har  
sittett förekommit i den mycket gamla tiden  
o då omkring ett hundra år sedan.

allt det fans bönder som yprässade tjänare  
o andra anställda arbetare över sin förmåga  
o derfitt lite o dålig mat då de skulle äta.  
om en dräng eller pige lämnade sin tjänst  
hade de säkert gilliga själ, att bonden fick  
finna sig i va utant deras fäls tills han  
lyckats få en annan olycklig slacker  
till sin tjänst.